

UDENRIGSMINISTERIET

EKN, sagsnr.: 2022-96
Den 9. marts 2022

Rådsmøde (udenrigsanliggender inkl. forsvar) den 21. marts 2022

SAMLENOTAT

1. Russisk aggression mod Ukraine	2
2. Mali	4
3. EU's strategiske kompas	6

1. Russisk aggression mod Ukraine

KOM-dokument foreligger ikke

Nyt notat.

1. Resumé

På rådsmødet ventes en drøftelse af Ruslands militære aggression mod Ukraine. Det forventes på nuværende tidspunkt, at der vil være en generel drøftelse om situationen samt status for EU's støtte til Ukraine og tiltag over for Rusland samt Belarus.

2. Baggrund

Rusland indledte den 24. februar en omfattende militær offensiv mod Ukraine. Samme dag mødtes EU's stats- og regeringschefer til et ekstraordinært møde i Det Europæiske Råd og blev her enige om at indføre omfattende sanktioner mod Rusland. Rusland har sidenhen fortsat sin helt uacceptable aggression, og der er tale om en stærkt bekymrende og meget flydende situation. I lyset af Ruslands fortsatte offensiv har der gennemgående været opbakning i EU-kredsen til at indføre en række yderligere tiltag og sanktioner mod Rusland, herunder et forbud mod gennemførelse af transaktioner med den russiske centralbank, forbud mod adgang til EU-landenes luftrum, yderligere indefrysning af midler og indrejseforbud, tiltag mod Ruslands adgang til SWIFT m.v.

Tiltagene har allerede haft markant indvirkning på russisk økonomi. Sideløbende arbejder Danmark sammen med EU og en række andre allierede for en omfattende global isolering af Rusland. Ruslands militære intervention i Ukraine fortsætter dog desværre. Der pågår derfor løbende drøftelser i EU-regi om, hvordan vi bedst muligt kan understøtte Ukraine og ramme Rusland med yderligere sanktioner og tiltag for at øge den politiske og økonomiske pris for Ruslands fortsatte aggression.

3. Formål og indhold

Rådsdrøftelsen ventes på nuværende tidspunkt at have fokus på, hvordan EU bedst muligt kan støtte Ukraine samt drøfte mulighederne for yderligere tiltag over for Rusland og Belarus.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

EU's sanktioner over for Rusland må forventes også at få konsekvenser for Europas og dermed Danmarks økonomi. Rusland kan i øvrigt forventes at fremsætte modsanktioner, der ligeledes vil kunne få konsekvenser for samfunds- og erhvervsøkonomien herhjemme.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der er enighed i EU-kredsen om, at den russiske militære aggression mod Ukraine er fuldstændig uacceptabel, og at Ruslands ageren skal have store politiske og økonomiske konsekvenser. Der er bred erkendelse af, at situationen ikke blot vedrører Ukraine, men hele den europæiske sikkerhedsarkitektur og de principper, der ligger til grund for denne. Der er opbakning til fortsat tæt koordination med transatlantiske partnere og andre ligesindede. Endelig er der enighed om at udvise solidaritet med Ukraine og hjælpe ukrainerne mest muligt.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen arbejder for så hårde sanktioner mod Rusland som muligt. Regeringen støtter fuldt op om de robuste EU-sanktioner, der allerede har meget betydelige konsekvenser og omkostninger for Rusland. Så længe Rusland fortsætter sin aggression, skal vi være klar til at stramme grebet yderligere. I den forbindelse er det fortsat helt centralt med fortsat tæt koordination med vores partnere og allierede. Vi skal hjælpe Ukraine mest muligt og samtidig fokusere på ikke at eskalere konflikten unødigt.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg

Sagen har senest været forelagt Folketingets Europaudvalg den 3. marts 2022.

2. Mali

KOM-dokument foreligger ikke

Nyt notat.

1. Resumé

På rådsmødet (udenrigsanliggender) ventes en drøftelse af situationen i Mali med fokus på EU's fremadrettede engagement i landet i lyset af den seneste udvikling.

2. Baggrund

Den politiske situation i Mali har været præget af stor ustabilitet med to militærkup i henholdsvis august 2020 og maj 2021. Overgangsstyret har ikke levet op til aftalen med Det Vestafrikanske Økonomiske Fællesskab (ECOWAS) om afholdelse af valg inden den 27. februar 2022, men har udtrykt ønske om en femårig forlængelse af transitionen. Samtidigt har overgangsstyret øget sit engagement med og orientering mod Rusland. Engagemnet inkluderer bl.a. en aftale med det russiske paramilitære sikkerhedsfirma Wagner Group. Dertil har Rusland iværksat påvirkningskampagner og iscenesat demonstrationer mod Vesten.

I mangel på fremskridt indførte ECOWAS og det vestafrikanske monetære samarbejde (UEMOA) omfattende sanktioner mod Mali i januar 2022. Sanktionerne forventes først løftet, når der er opnået enighed om en plan for afrundingen af den nuværende transitionsperiode. EU har dertil indført målrettede sanktioner mod fem centrale maliske aktører, der modarbejder den demokratiske transition.

Udviklingen har skabt spændinger med store dele af det øvrige internationale samfund, ikke mindst Frankrig. Dette har ledt til en beslutning om at trække anti-terroroperationen Operation Barkhane og Task Force Takuba ud af Mali. Den militære tilbagetrækning kan få betydning for både EU's militære træningsmission (EUTM), EU's civile krisestyringsmission (EUCAP) og FN's fredsbevarende mission (MINUSMA). Herunder kan vestlige lande forventes at blive mere tilbageholdende med at bidrage til MINUSMA. Danmark har besluttet at udskyde et planlagt transportflybidrag til MINUSMA på grund af den ekstraordinære sikkerhedssituation i Europa. På grund af forsvarsforbeholdet deltager Danmark ikke i EUTM. Danmark sekunderede pr. januar 2022 otte danskere til EU i Mali.

Mali er samtidig ramt af en sikkerhedsmæssig og humanitær krise. Terrorgrupper, konflikter mellem befolkningsgrupper og massiv organiseret kriminalitet skaber ustabilitet, akut humanitær krise og fordriver tusinder fra deres hjem. Som konsekvens er antallet af internt fordrevne steget stødt. Ud af en befolkning på omkring 20 mio. mennesker har knap 6 mio. mennesker behov for nødhjælp. EU og EU's medlemsstater er den største bidragsyder af udviklingsbistand til Sahel (8,5 mia. euro i perioden 2014-2020). EU har suspenderet direkte budgetstøtte til Mali. Danmark har ligeledes sat udviklingsaktiviteter, der støtter eller gennemføres i samarbejde med centralregeringen, i bero. Ligeledes er forberedelsen af en ny strategiske ramme for Mali sat i bero.

I december 2021 blev en bistandsforanstaltning på 24 millioner euro vedtaget under Den Europæiske Fredsfacilitet (EPF) med henblik på at levere ikke-dødbringende militært udstyr til Malis væbnede styrker. Flere af EU's medlemslande har påpeget den problematiske timing af en foranstaltning i Mali set i lyset af den politiske situation. Den konkrete støtte er endnu ikke blevet iværksat.

3. Formål og indhold

Rådsmødet vil være en anledning for udenrigsministrene til at drøfte den seneste udvikling i Mali og konsekvenserne for EU's fremadrettede engagement i landet, herunder i forhold til EU's missioner, EUCAP og EUTM.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant

7. Konsekvenser

Sagen forventes ikke at have lovgivningsmæssige konsekvenser eller konsekvenser for statsfinanserne, samfundsøkonomien, miljøet eller beskyttelsesniveauet.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes generel enighed om, at EU fortsat skal prioritere Sahel-regionen på grund af den ustabilitet og de humanitære udfordringer, der præger regionen. Der kan være forskellig betoning blandt medlemsstaterne ift., hvordan den seneste tids demokratiske og geopolitiske udfordringer bedst adresseres.

10. Regeringens generelle holdning

Regeringen arbejder for, at EU tilpasser sit engagement i lyset af den aktuelle situation. EU bør fortsat presse på for en tilbagevenden til demokratisk styre i Mali og modarbejde stigende indflydelse fra autoritære aktører både i Mali og regionalt. Samtidig bør EU fastholde sit fokus på at undgå en forværring af sikkerhedssituationen i Sahel og forhindre yderligere spredning af ustabilitet til nabolandene.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg.

Sahel med fokus på Mali har senest været forelagt for Folketingets Europaudvalg den 12. november 2021 til orientering.

3. EU's strategiske kompas

KOM-dokument foreligger ikke

Nyt notat.

1. Resumé

På rådsmødet (udenrigsanliggender inkl. forsvar) den 21. marts 2022 forventes udenrigs- og forsvarsministeren at vedtage EU's strategiske kompas, forud for forventet endossering af kompasset under Det Europæiske Råd den 24.-25. marts 2022.

2. Baggrund

EU's strategiske kompas skal sætte retningen for EU's fælles sikkerheds- og forsvarspolitik de næste 5-10 år. Det første udkast til strategisk kompas blev formelt præsenteret ved det fælles rådsmøde for udenrigs- og forsvarsministre den 15. november 2021. Kompasset fokuserer på fire områder: 1) "Act" (krisestyring), 2) "Secure" (modstandskraft), 3) "Invest" (kapabilitetsopbygning) og 4) "Partner" (partnerskaber). Fordelt på disse områder indeholder kompasset en række væsentlige forslag, hvor nogle af de mest fremtrædende bl.a. er et forslag om en EU-reaktionskapacitet på op mod 5.000 personer, en hybrid værktøjskasse og ønsket om styrket EU-NATO samarbejde. Forsvarsforbeholdet forhindrer ikke Danmark i at deltage i udviklingen af kompasset og dets efterfølgende implementering. Kompasset forventes dog at berøre områder, som Danmark ikke vil have mulighed for at deltage i.

3. Formål og indhold

På rådsmødet (udenrigsanliggender inkl. forsvar) den 21. marts 2022 forventes udenrigs- og forsvarsministeren at vedtage EU's strategiske kompas, forud for forventet endossering af kompasset under Det Europæiske Råd den 24.-25. marts 2022. På rådsmødet forventes EU's udenrigs- og forsvarsministre også at drøfte det konkrete indhold i kompasset og implementeringen heraf.

4. Europa-Parlamentets udtalelser

Europa-Parlamentet skal ikke høres.

5. Nærhedsprincippet

Spørgsmålet om nærhedsprincippet er ikke relevant.

6. Gældende dansk ret

Ikke relevant.

7. Konsekvenser

EU's strategiske kompas forventes i sig selv ikke at have statsfinansielle eller administrative konsekvenser for Danmark. Det er dog muligt, at kompasset vil blive fulgt op med konkrete retsakter, målsætninger, konklusioner eller andet, der vil kunne få sådanne konsekvenser, som i givet fald dog først vil kunne vurderes, når der foreligger konkrete forslag.

Det bemærkes, at forsvarsforbeholdets betydning for dansk deltagelse i konkrete retsakter ligeledes først vil kunne vurderes, når der foreligger konkrete forslag.

8. Høring

Sagen har ikke været sendt i høring.

9. Generelle forventninger til andre landes holdninger

Der forventes fortsat at være opbakning til EU's strategiske kompas fra alle medlemsstater, hvor der generelt er enighed om, at EU skal tage mere ansvar for egen sikkerhed – særligt i vores nærområder. Tidligere har der været forskel i ambitionsniveauet mellem medlemsstaterne ift. bredden og dybden af EU's øgede engagement på det sikkerheds- og forsvarspolitiske område, men disse forskelle er blevet mindre efter den russiske invasion af Ukraine. Det er dog fortsat forventningen, at flere medlemsstater vil udtrykke ønske om, at kompasset skal sigte på at styrke det transatlantiske samarbejde og forholdet mellem EU og NATO. Nogle østeuropæiske lande har udtrykt ønske om udskydelse af vedtagelse af kompasset grundet den russiske invasion, hvilket dog har mødt modstand fra flere medlemslande.

10. Regeringens generelle holdning

I det hidtidige arbejde med kompasset har man fra dansk side lagt vægt på vigtigheden af, at det strategiske kompas ikke kun fokuserer på militære trusler, men også på at sikre mere robuste og modstandsdygtige europæiske samfund; samt effektiv udnyttelse af civilbeskyttelsesmekanismen, den cyber-diplomatiske værktøjskasse og nye redskaber mod hybride trusler såsom påvirkningsoperationer. Derudover har man fra dansk side understreget behovet for, at kompasset styrker EU's partnerskaber med NATO, FN og USA og øger EU's evne til at tage et større sikkerheds- og forsvarspolitisk ansvar bl.a. gennem civil krisestyring, imødegåelse af irregulær migration og styrket maritim sikkerhed. Et gennemgående budskab har fra dansk side været, at det bør ske i komplementaritet til NATO og det tætte transatlantiske samarbejde. Desuden har man fra dansk side understreget vigtigheden af, at kompasset bliver vedtaget i marts 2022, da en udsættelse heraf ville sende et forkert signal under den nuværende krise med Ruslands invasion af Ukraine.

11. Tidligere forelæggelse for Folketingets Europaudvalg.

Sagen har senest været forelagt for Folketingets Europaudvalg på mødet den 12. november 2021 til orientering, mens udvalget også har modtaget skriftlige udkast til kompasset til fortrolig orientering.